

10

Scienze Mediche

—
Fisica, Dietetica et

Cart. IV. N. 65

QQ-11=14-

DE SALVBERRIMA
POTIONE
CAHVE,

SEV

CAFE

Nuncupata

DISCVRSVS

FAVSTI NAIRONI BANESII
Maronitæ,

*Linguae Chaldaicae seu Syriacæ
in Almo Urbis Archigym-
nasio Lectoris*

Ad Eminentiss. ac Reuerendiss.

PRINCIPEM.

D. IO. NICOLAVM

S.R.E. CARD.

DE COMITIBVS.

Romæ, Typis Michaelis Herculis. 1671.

Superiorum permissu.

Eminentissimo, ac Reuerendissimo
PRINCIPI
D. IO. NICOLAO
S.R.E. CARD.
DE COMITIBVS

*Faustus Naironus Banesius
Maronita felicitatem.*

VM Orientē,
Eminētissime
Princeps, vsq;
de an. 1650.
peragrauerim, cūmque
varia ductus curiositate
adnotauerim, hanc, in-
ter alia, potionem, quæ
Cahue, seu Cafè nuncu-

A 2 pa-

patur diligenter exquisi-
ui, & quę de hac vti
oculatus testis vidi, au-
diui, & expertus sum, en
paucis pro bono publi-
co exhibeo lineis, quas
ideò non nisi Tibi, qui
summo populorum ap-
plausu in Tuis susceptis
muneribus, bonum pu-
blicum, & in temporali-
bus, maximèque in spi-
ritualibus fouisti sem-
per, ac foues, humillimè
offero. Ne igitur hoc
meum pro bona valetu-
dine dedigneris munus-

culum

culum, pro ea enim tuē-
da, nequaquam quanti-
tas in medicamine attē-
ditur, sed qualitas, quæ
etsi tenuissima extaret,
tanto sub Principe grā-
dior euadet, atque per-
fectior. Vale.

A 3

Im-

Imprimatur, si videbitur
Reuerendiss. P. Magi-
stro S.A.P.

*I. de Ang. Archiep. Urb.
Vicesg.*

Imprimatur .
Fr. Hiacynthus Libellus
Magister S.A.P.

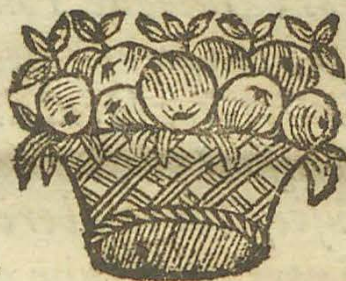
Ad

Ad Lectorem.

OVVM hoc potionis
genus Cafè, per Eu-
ropam, modòq; per
hanc Romanam Urbem dif-
fusum, nonnullos ex Ciui-
busterruit, de eius qualita-
te, ac bonis effectibus prorsus
ignaros; Ideoque Potionem
hanc pro tua securitate, beni-
gne Lector, hoc breui discursu
libetissimè propinandà ego
met suscepi, ut ea liberè uta-
ris; Experientia enim docet,
Toti Orienti, qui non est mi-
nima Terrarū pars, multum
profuisse, ac prodesse; quare
ut omne à te dubium expel-
las Tibi his paginis ostendo
proprietas huic potioni ad-

A 4 di-

*dictas, ac bonos pro tua va-
letudine effectus, experien-
tia, atque Scriptorum autho-
ritate approbatos, & ut fa-
cilis ab omnibus intelligan-
tur vulgaribus usus sum,
stylo, ac vocabulis. Interim
Deus te seruet incolumem.*

Cum

9
V M Deus Opti-
mus Maximus fa-
luti, bonæq; mor-
taliū valetudini, atque
incolumitati sit semper in-
tentus, ut ab illis omnia,
illorum opera summo di-
rigantur Opifici, maiori-
busque, ac validis viribus
diuina eius ab ipsis obser-
uentur præcepta, quidquid
boni in herbis, quidquid
pretiosioris in lapidibus,
quidquid perfectioris in
animalibus concludit, sum-
ma eius munificentia mor-
talibus tribuit; & quia
subtilissima hominum in-
genia omnia naturæ mira-
cula, hoc est naturalium
rerum virtutes, atque

A 5 pro-

proprietates adinuenire,
ac perscrutari nequiuerunt
mirabilis Deus summo er-
ga nos exardescens amo-
re incognitas rerum virtu-
tes, cognitatas nobis vel for-
tuitò in pluribus reddidit,
vel quod mirabilius est
rationabilia ab irrationa-
bilibus edocta, secretio-
res, hæc, naturæ effectus,
quinimò ipsammet me-
dendi rationem, illa in,
multis edocuere, sic Di-
ctamnium herbam ad ex-
trahendas sagittas, & alia
similia ex vulneribus vtilē
Cerui hominibus monstra-
uere, vt notat Matthiolus
in 2. Dioscoridis; obser-
uatum enim fuit in Regno

Cretæ

Cretæ à Venatoribus, Cer-
uos pastu illius herbæ tela
eijcere ex vulneribus.

Chelidonium visui sa-
luberrimam ait Polidorus
Virgilius lib. 1. cap. 21. hi-
rundines docuere, oculos
enim pullorum vexatos il-
la medentur, & subdit A-
pros in morbis hedera,
sibi mederi: Mustela in,
anguium venatu ruta sibi
salutem quærere, & Cico-
niam origano.

Ab Hippopotamo, hoc est
Equo fluuiali (quod est
animal in Nilo) Medici
mittere in morbis sangui-
nem, quod phlebotoma-
re vocant didicerunt, assi-
dua namque satietate gra-

A 6 uedi-

uedinosus factus, exit in-
littus, recentes arundinum
cæsuras perspeculaturus,
atque vbi acutissimum vi-
det stipitem, imprimens
corpus, venam quandam
in crure vulnerat, atque
ita profluuiò sâguinis mor-
bidum corpus exonerat,
plagam verò rursus limo
obducit, sic habet idem,
Polidorus, & Matthiolus
locis citatis.

Ibis est quædam auis
soli Aegypto peculiaris,
& Ciconiæ non absimilis,
quæ vt tradit Plinius lib.
8. cap. 27. Clysteris vsum
prima cōmonstrauit, quòd
consuetudinem habeat se-
repurgandi rostri adunci-
tate

tate, eam perluens partem,
qua ciborum onera red-
duntur.

Galenus lib. 11. de sim-
plicium medicamentorum
facultatibus ait, cùm qui-
dam Messores, diurnum
post laborem voluissent se
reficere vino, relicto in
agro in quodam fictili, &
dum pro more impleuis-
sent craterem, vna excidit
Vipera mortua, quare at-
toniti Messores, veriti, ne
quod si bibissent indè sibi
malum eueniret, suam
quidem sitim aquæ potio-
ne sedare maluerunt; Cæ-
terùm cùm illinc discessis-
sent præ humanitate, ac
misericordia, homini cui-
dam

dam Elephāti morbo (qui est quoddam perniciosioris Lepræ genus) obnoxio, vinum illud largiti sunt, rati expediri illi potius mori, quàm viuere in ea miseria; at ille ubi bibisset admirabili modo sanitati restitutus est, vndè factum est, vt in horum morborum curatione, vinum viperatum adhibeatur, & subdit Galenus paulò inferius hoc esse experientiæ fortuitæ documentum.

Pari ratione dicendum est, hāc potionem Cahue, seu Cafè nūcupatam fuisse fortuitæ experientiæ documentum, vti ex narrandis patebit.

Con-

Conquerebatur enim quidam Camelorum, seu vt alij aiunt, Caprarum Custos, vt communis Orientaliū fert traditio, cum Monachis cuiusdā Monasterij, in Ayaman Regione, quæ est Arabia Felix, sua armenta non semel in hebdomada vigilare, imò per totam noctem, præter consuetum saltitare; Illius Monasterij Prior curiositate ductus, hoc ex pascuis prouenire arbitratus est, & attentè considerans vnà cum eius socio locum ubi Capræ, vel Cameli illa nocte, qua saltitabant pascebantur, inuenit ibi quædam arbuscula, quorum

rum

rum fructibus, seu potius
baccis vescebantur; huius-
ce fructus virtutes voluit
ipsemet experiri, ideoque
illos in aqua ebulliens sta-
tim illorum potum noctu
vigilantiam excitare ex-
pertus est, ex quo factum
est, ut à Monachis quoti-
diè adhiberi propter no-
cturnas vigilias iusserit,
ut promptiores ad noctis
assisterent orationes; at
quia ex hoc quotidiano
potu, cum varios ac salu-
berrimos pro humana sa-
lute, ac bona valetudine,
effectus in dies experiren-
tur, per vniuersam paula-
tim regionem illam, dein-
dè per alias Orientis Pro-

uin-

uincias, ac Regna tempo-
ris progressu nouū huius
portionis genus, fortuitò,
ac mirabili Dei prouiden-
tia ea diffusum est salu-
britate, ut ad Occidenta-
les etiam, ac præsertim
Europæas peruaferit pla-
gas.

Primos igitur huius po-
tionis Inuentores ex Ca-
prarum, seu Camelorum,
ut ita dicam nutibus, su-
pradiçtos ferunt extitisse
Monachos Christianos, ut
ipsimet Turcæ fateri ut
plurimum assolent, in-
quorum gratiam, animi-
que obsequium pro illis
fundunt preces, ac præ-
sertim Turcæ illi, qui sunt
huius

huius potionis ministrato-
res, ac distributores, pro-
prias enim hi, ac quoti-
dianas habent preces
pro *Sciadli*, & *Aidrus*, quia
hæc supradictorum Mo-
nachorum fuisse nomina
asserunt.

Magna horum arbuscu-
lorum copia in Arabia
Fælici inuenitur, quæ fru-
ctus ferunt ad instar Ca-
cao, sed scissos per lon-
gum sicut os Dactyli, bi-
nique diuiduntur in eadem
cortice, qui fructus duo
fortiuntur nomina, primū
est nomen fructus, secun-
dum autem potionis; fru-
ctus igitur vocatur Ban, &
& Ben, Bon, & Bun, eo
quia

quia Arabes cū nō nisi lit-
teras conscribant conso-
nantes, ideoq; scribant
cum tescdid super lit-
teram ꝛ quod signum in
pronunciatione habet vim
reduplicandi illam litte-
ram, super quam est tesc-
did, & legitur quasi cum
duabus literis ꝛ sic Bnn;
super quas litteras conso-
nantes æque benè cadit
vnaquæque dictarū voca-
lium, ideoque alij legunt
Ban, & Ben, vti nonnulli
ex Orientalibus, alij Bon,
vt Alpinus, alij Bun, seu
Bunch vti Corouicus, &
Auicenna, sicut inferius
suo loco videbitur. Sed
postquam hæc semina cō-
trita

trita ebulliunt in aqua, nuncupantur Cahue, seu Cafè, non secus ac frumentum, quod postquam molitur mola, non amplius frumenti, sed farinæ nomen retinet; sic etiam potio, quæ fit ex vua vocatur vinum, & non vua, licet vinum non sit aliud quàm ipsamet vua expressa: nomen enim Cafè non fructus, sed potionis est nomen.

In duas diuiditur species, vna namque in albū tendit colorem, altera in citrinum ita obscurum, vt videatur tendere aliquantulum in viridem, & hæc est alia præstantior, ac perfectior,

fectior, quia in ebullitione, eius aqua valdè oleosa apparet: de hac duplici specie loquitur etiam Auicenna lib. 1. tract. 2. vt suo loco patebit. Duas habet cortices, prima exterior nigra, secunda & interior alba, cuius conficiendæ potionis hic est modus.

Semen hoc, seu fructus debet in puluerem prius redigi, & vt facilius conteratur, igne in lagenâ, aliquantulum vstulatur, donec in colorem vertatur violaceum obscurum, si enim penitus exsiccaretur nullius esset roboris, quare ne comburatur, co-
cleari,

cleari, seu alio instrumen-
to continuò commiscetur,
& statim in mola trusatili,
seu in marmore pistillo li-
gneo subtilissimè contun-
ditur, & subcerniculo cer-
nitur, poniturque in aqua
ebullienti in vase stamni,
quod Italicè dicitur *Cu-
cuno*, seu in fictili vi-
triato, vel vti in Aegypto
in vase lapideo cælis ela-
borato; & quia statim ac
puluis hic in aquam fun-
ditur ebullientem egurgi-
tatur, ideo vas ab igne
amouetur, aliquando per
duas, vel tres vices, quo-
usque puluis incalescat, &
in aqua cōmisceatur; tunc
enim postquam aliquan-

tu-

tulum ebulliuerit, bibitur
sic ebulliens, vel potius
guttatim sorbetur in fide-
lijs, seu scutellis, & fèces,
quæ in illis remanent abij-
ciuntur.

Non solet ab Orienta-
libus sumi ieiuno ventre,
tunc enim flauam bilem
commouere aiunt, dum
enim eam sumere cupiunt
de mane, comedunt prius
frustum, seu pauxillum
panis, aut quid simile.

De quātitate huius pul-
ueris ponenda non datur
regula certa, sed vt pluri-
mum in tribus libris aquæ
solent poni duæ pulueris
vnciæ, & qui in fundo re-
manet inseruit etiā pro se-
quen-

quēti die cum pauca eiusdem pulueris additione.

Centum ferè ab hinc annis frequentior huius potionis vsus in Aegypto cæpit vigere, quod deducitur ex Authoribus, qui Turcarum mores, cibos, ac potiones scripserunt, qui antè supradictum tēpus enumerando varias Turcarum potiones, nullam de Cafè mentionem faciunt, vt videre est in Ludouico Bassano, qui scripsit de anno 1545. in Ioanne Antonio Menauino de anno 1548. & in Francisco Sansouino lib. 1. & 3. historiarum Turcicarum de anno 1563. tres

tan-

tantum enumerant Turcarum potiones, nimirum *Sorbettum*, quod fit aqua saccharo diluta, vel succo citrinorum mixta; Secunda est illa, quæ vocatur *Sciosaph*, quæ componitur ex melle, & vuis passis aqua mixtis; Tertia est *Pechmez*, quæ fit ex musto cocto aqua diluto.

Iacobus tamen Cotouicus Ultraiectensis in suo Itinerario Hierosolymitano anno 1598. inito, post trium supradictarum potionum enumerationem, differit etiam accuratè de quarta, quæ est Cafè, vti hic inferius videbitur.

Quid autem de hac po-
B tione

tione Authores disserant,
& quid de eius sentiant
qualitate, atque effecti-
bus, legenti ex dicendis,
atque adnotandis patebit.

Auicennam citat Alpi-
nus locutum fuisse de
hoc semine, sed ubi de
illo disserat non est nota-
tum; puto tamen Bunch,
de quo Auicenna loqui-
tur lib. I. tract. 2. esse verè
hoc semen, de quo tra-
ctamus, primò, quia apud
Arabes vocatur etiam
Bunch, uti notat Iaco-
bus Cotouicus cap. 7. Iti-
nerarij Hierosolymitani,
ubi de hac loquens potio-
ne sic ait, *Cahua*, seu ut
alij volunt *Bunnu*, seu

Bunch

Bunch. Secundò, quia eę-
dem proprietates, iidem-
que effectus, qui sūt huic
addicti semini, sunt etiam
huic Auicennæ Buncho
proprij, & inuenitur in
ipsamet Regione, hoc est
in Ayaman, seu Arabia
Fēlici, sic enim habet in
loco supracitato. *Bun-
chum quid est, est res de-
lata de Iamen, quidam
autem dixerunt, quod ex
radicibus Anigailen, cum
antiquatur cadit. Electio,
melius est citrinum, & leue
boni odoris; album verò, &
graue est malum. Natura
est calidum & siccum in pri-
mo, secundum quosdam est
frigidum in primo. Opera-*

B 2 tio-

tiones , & proprietates ,
confortat membra . Deco-
ratio , mundificat cutem ,
& exsiccat humiditates, quæ
sunt ab ea , & facit odorem
corporis bonum , & abscin-
dit odorem Psilothri. Mem-
bra nutrimenti : est bonum
stomacho .

Eiusdem opinionis vi-
 detur esse Ioānes Veslin-
 gius , qui in adnotationi-
 bus in Bon Alpini cap. 16.
 ait , eumque Buncho Aui-
 cennæ arbitrantur .

Sed forsan quis contra
 asserta arguet, fructum
 hunc , seu semen minimè
 ex radicibus nasci , sed ex
 arbusculis , ideoque hunc
 fructum Bunch Auicennæ,
 quem

quem ex radicibus Ani-
 gailen colligi ait, non con-
 uenire cū nostro hoc Bon,
 de quo differimus .

Pro huius difficultatis
 solutione notandum est :
 textum Arabicum Auicē-
 næ, ex quo desumptus est
 præfatus textus Latinus
 duplicem habere sensum ;
 In textu enim Arabico
 non legitur *Anigailen* , sed

Am Gailan ,
 أم غيلان quod in duas
 diuiditur dictiones, & non
 legitur sub vnica tantum
 dictione , vti habetur in
 textu Latino ; at quia
 Am in idiomate Arabico
 explicatur, seu, vel , ideo-
 que hæc Auicennæ au-

B 3 tho-

thoritas potest sic explicari, *Bunch* est res delata de *Iamen*, quidam autem dixerunt ex radicibus, seu ex *Gailan*, quod forsan est quoddam illius Regionis arbusculum.

Secundò *Am Gailan*, quamvis duæ sint dictiones, potest tamen esse cuiusdam arbussti nomen, uti vult Antonius Giggeius in Thesauro Linguae Arabicæ, & licet legatur *Bunch, est ex radicibus Am Gailan*, debet hîc intelligi, fructus nequaquam esse in radicibus, sed in arbussto *Am Gailan* nuncupato; si enim esset in radicibus, immediatè non

lege-

legeretur, cum antiquatur, cadit; dum enim dicitur fructus cadere, presupponitur ab alto cadere, igitur ex arbussto, & non ex radicibus, quæ sunt sub terra; isti namque fructus verè colliguntur, & cadunt dum antiquantur, seu exsiccantur. Cæterum Auicenna quidquid dicat in hoc textu, an iste fructus sit ex radicibus, vel ex arbusculis pro certò non habet, refert enim tantum nonnullorum opinionem, quod clarè deducitur, dum dicit, *quidam autem dixerunt*; supradicta ergò ex se minimè profert.

B

4

Præ-

Præfatus igitur Iacobus
Cotouicus in fine capitis
septimi Itinerarij Hiero-
solymitani sic ait: *Ad hæc*
quotidiana quadam utun-
tur potione, quam Cahua,
Arabice indigitant, Itali
Cauo; aqua hæc instar atra-
menti nigra, gustu amara,
in herbe cuiusdam semine
(cui Cahua, vel ut alij
volunt Bunu, seu Bunchi
nomen est, & in Aegypto
copiosissime nascitur) deco-
cta, stomacho prodesse, cor-
roborare cerebrum, ac no-
xium expellere humorem,
fertur; Semen id mola tru-
satili prius contusum, vel
cote contritum, aqua deco-
quitur in hunc ferè modum;

Ses-

Sesquilibræ seminis vigin-
tilibris aquæ immiscent, quæ
ad dimidia partis consum-
ptionem bullire sinunt, eam-
que calidissimam, ac ferè
bullientem fidelij Indici,
vulgò Porcellanis bibunt,
vel potius guttatim sorbent,
sibique inuicem propinant
tam lentè, ut interdum inte-
gra hora unam fideliæ,
vix epotent exhaustuè,
quod quidem ea se ratione
facere asserunt, ne simul, &
feces, quæ paulatim fidunt,
ebibant, eas siquidem uti
noxias absorpta aqua abij-
ciunt. Sunt ex plebe quam-
plurimi, qui bazarros, vias-
que publicas matutino præ-
sertim tempore percurrunt,

B 5. aquam

aquam hanc venalem circumferunt, & foculo supposito calefaciunt, calefactam poscenti porrigunt, nec nisi calidissimam præbent. Nul-
li siquidem vitio vertitur aut dedecori, cuiuscunque demum conditionis, aut religionis sit, si eam in publico bibat; ad publica verò di-
uersoria singulis ferè horis, aqua huius (cuius sunt ap-
petentissimi) potandæ causa infiniti conueniunt, & con-
fabulationibus terunt tem-
pus.

Quòd autem iste Au-
thor ait de aqua huius
portionis, quòd videlicet
ad dimidiæ partis con-
sumptionem bullire fina-
tur,

tur, modò non attendi-
tur, dum satis est, vt vnà
cum puluere aliquatulum
ebulliat.

Prosper Alpinus Me-
dicus Venetus in lib. de
Plantis Aegypti cap. 16.
sic ait: Arborem vidi in
Viridario Alibei Turcæ, cuius
tu Iconem nunc spectabis,
ex qua semina illa vulga-
rissima Bon, vel Ban appel-
lata producuntur, ex his
omnes tum Aegyptij, tum
Arabes parant decoctum
vulgatissimum, quod vini
loco ipsi potant, venditur-
que in publicis ænopolijs, non
secus quàm apud nos vinum,
illique ipsum vocant Cahua.
Hæc semina ex Felici Ara-
bia

bia asportantur ; Arbor ,
 quam me inspexisse dixi ,
 Eunomo similis observata
 est , sed tamen folia crassio-
 ra , durioraque habebat , vi-
 ridiora , perpetuoque viren-
 tia . Vsus est illorum semi-
 num omnibus notissimum ;
 ad parandum iam dictum
 decoctum , quod quo pacto
 ab illis paretur alias à me
 dictum est . Utuntur tamen
 eius decocto ad roborandum
 ventriculum frigidiorum ,
 adiuuandamque concoctio-
 nem , & non minus ad aufe-
 rendas à visceribus obstru-
 ctiones , in tumoribus hepa-
 tis , lienisque frigidis , &
 antiquis obstructionibus fæ-
 liciori cum successu decoctum
 mul-

multos dies experiuntur ,
 quod etiam uterum maxi-
 mè respicere videtur ; ipsum
 enim excalescit , obstructio-
 nesque ab eo aufert , sic enim
 familiari usu est apud om-
 nes Aegyptias , Arabesque
 mulieres , ut semper dum
 fluunt menses ipsorum , va-
 cuationem huius decocti fer-
 uentis multum paulatim
 sorbillantes adiument ad pro-
 mouendos etiam in quibus
 suppressi sunt . Vsus huius
 decocti purgato corpore mul-
 tis diebus utilissimus est .

Auicenna de his semini-
 bus meminit , similisque , vel
 eosdem usus à me narratos
 memoria prodidit , ipsumque
 semen calidum in tertio , &
 siccum

siccum in secundo gradu constituit, quod tamen verum non videtur, quando semen sapore dulcescat cum paruo amarore, nullamque acrimoniam praeferat; nihilominus ipsum obstructionibus viscerum, frigidisque tumoribus hepatis, vel lienis multum conferre docuit, sed ait stomacho nauseam concitare, pituitamque purgare, atque multa alia haec semina praestare experientia penes Aegyptios didici, atque haec est Arbor, quam Cayri olim inspexeram.

Ioannes Veslingius in adnotationibus in praefatum caput 16. Alpini putat Bon esse Bunch Auicennae

cennae, fateor enim idem esse Bon, & Bunch, sed citatio Alpini non conuenit cum Buncho Auicennae; tradit enim Alpinus, opinionem Auicennae esse, quod hoc semen sit calidum in tertio, & siccum in secundo, & idem Auicenna loquens de Buncho, vti superius innuimus ait, quod est calidum, & siccum in primo, secundum quosdam est frigidum in primo; manifestè ergo deducitur Alpini dum Auicennam citat, nullo modo loqui de Buncho, sed de aliquo alio semine vsque adhuc mihi incognito, & à me non

non inspecto eo quia ab Alpino locus Auicennæ non citatur.

Ioannes Bahuinus in historia Plantarum lib. 8. cap. 21. loquitur de Calaf, seu Ban Alpini, ideoque aliqui arbitrati sunt, esse hunc fructum Bon; gratis autem hoc illos asserere colligo; nam idem Alpinus distinguit Calaf, seu Ban, à fructu Bon; differit enim de primo cap. 15. & de secundo cap. 16. quod etiam aperte colligitur ex subsequētib; citat nimirum præfatus Author Bellun. qui in interpretatione Arabicorum nominum ait, hoc

ar-

arbusculum fructus non ferre, sed tantum flores, ex quibus inquit Alpinus distillari aquam *Macalef* vocatam, ex quibus evidentissimè deducitur arbusculum Calaf, seu Ban, de quo loquitur Bahuius, non esse arbusculum Bon, hoc enim fert fructus, non autem flores, uti usque adhuc demonstrauimus.

Petrus della Valle tum nobilitate, tum in conscribendis accuratè suis itineribus celeberrimus in epistola tertia Constantinopoli conscripta die septima Februarij 1615. inter Turcarum potiones enu-

enumerat *Cahue*, & ait, illam multum conferre sanitati, adiuuat nimirum concoctionem, ventriculum corroborat, ac fluxiones reprimat catarrhales; post coenam si sumatur incitat vigiliam, ideoque prodest illis, qui noctu studere cupiunt.

Dominicus Magrus Melitenensis in epistola ad Eminentissimum Cardinalem Brancaccium conscripta, differens de *Cafè*, post fructus descriptionem, de eius qualitate, atque effectibus sic sentire videtur, nimirum quod semen hoc ex sui natura est calidum, & siccum, ideoque corroborat.

roborat ventriculum, adiuuat concoctionem, dummodo vna hora post cibum sumatur, prodest catarrho, ac mirabiliter capitis leuamini, expellit somnum, ac pro studentium vigilijs proficuum est, sensus venerei motus etiam reprimat, hominemque castum seruat, prodest magis hyeme, quam aestate, eiusque sumptio efficacior est sine corticibus ipsiusmet seminis; Orientales *Cafè* bibunt omni tempore, imò etiam in mensis vini ad instar, & illi, qui hac utitur potione maximum erit iuamen, & potest liberè sumi

mi per quatuor vices in vna hebdomada, quia nunquā auditum est alicui nocuisse; & paulò inferius subdit; aufert obstructiones, & opilationes, & experientia nos docet Caffè fluxiones expellere catarrales, aliasque infirmitates ex Iecoris fodina prouenientes, & hæc absque stomachi nocumēto operatur: quamobrem Turcæ vt plurimū nunquam fluxionibus, neque dentium dolore, nec Podagra, neque similibus laborant morbis.

Idem Author affert epistolam cuiusdam Medici Constantinopoli exar-

ratam

ratam ad quendam virum illustrem Epidaurum, in qua variæ leguntur huius potionis sequentes proprietates, atque effectus: prodest mulierum menstruis, illisque pulcherrimum confert carnibus colorem, viuacitatem oculis, alijsque corporis partibus; prodest etiam morbis hemoroidalibus, nec non Viatoribus, qui hac vtuntur portione, laboribus enim resistunt diei, ac siti, noctisque vigilijs; proficua etiam est pro dolore Podagræ, pro diminutione, & prouocatione menstrui, & quamuis omnes sint effectus inter se con-

contrarij, nam vigilia,
 quæ omnes auget dolo-
 res, nequaquam Poda-
 græ dolorem deberet mi-
 nuere; sitis humido mo-
 deratur, & vigilia sicco
 fouetur, & tamen hos
 duos contrarios effectus,
 se expertos fuisse ait.
 Deindè subdit, ab omni-
 bus humoribus aufert o-
 pilationes, & reprimit va-
 pores stomachi ad caput,
 & concludit debere sumi
 simpliciter, & sine sac-
 charo, cuius opinionis est
 etiam præfatus Domini-
 cus Magrus in eadem e-
 pistola.

In Relatione huius po-
 tionis impressa primùm
 Lon-

Londini in Regno An-
 glia, & postea Genuæ,
 Florentiæ, & hoc anno
 hic Romæ legitur; semen
 hoc esse frigidum, & sic-
 cum, & quamuis exsic-
 cet non calefacit, neque
 inflammat, adiuuat con-
 coctionem, spiritus viui-
 ficat; eius fumus prodest
 oculorum morbis, fumos
 reprimit internos, ac per
 consequens capitis dolo-
 res, fluxiones impedit
 catarrhales, quæ ex ca-
 pite descendunt in stoma-
 chum, præseruat homi-
 nem à tabe, & aufert tus-
 sim inflammationis pul-
 monum.

In Anglia experientia
 do-

docuit, illi Regno, postquam hac vſa eſt potione multum profuiſſe, ac præſertim in Hydropiſia, Podagra, ac alio cuiuſdam morbi genere ab Anglis *Scurroy* vocato.

Experitur omnibus portionibus exſiccantibus perfectior pro ſenibus, & pueris, qui humoribus patiuntur frigidis.

Prodeſt mulieribus prægnantibus, vt benè par- tus ferant, atque etiam illis, quæ menſtrua amiſerunt per tres, vel quatuor meſes.

Valdè proficua eſt pro morbo ſplenis, ſeu pro opilationibus, ventofira-
tibus

tibus hippocondriacis, & pro his ſimilibus.

Impedit ſomnum, ideoque qui non vult vigilare, illam poſt cenam non ſumat.

Obſeruatum eſt in Turcarum Regionibus, vbi continuò hæc potio ſumitur, non regnare neque morbum Calculorum, neque Podagræ, neque hydropiſiæ.

Non eſt relaxatiua corporis, neque aſtringens.

Ioānes Veslingius addit hanc valdè prodeſſe cū cor, aut ventriculum languor occupat.

Iſtæ ergo ſunt ex præfatis Authoribus Caſe ſa-
lubres

C

lubres

lubres pro humana salute
qualitates, atque effectus,
quorum aliquos egomet
cum Orientales an. 1650.
perlustraui plagas ex-
pertus sum; multum enim
pro concoctione cibi, pro
corroboracione stomachi,
ac pro noctis vigilia mihi
profuit.

Pater Ludouicus Gian-
ninus è Societate Iesu,
Regni Galliae Substitutus,
mirabilia de hac narrabat
potione, & ipse forsan
inter primos hic Romae
illa usus est, & iam se-
nex omnibus restitit labo-
ribus diei, & noctis in
suae Religionis negotijs,
& fatebatur suam bonam
vale-

valetudinem ex potione
Cafè prouenisse, & saepe
saepius ut illam sumerem
me hortabatur; adhuc vi-
uit in Gallijs octuagena-
rius.

Idem planè mihi asse-
rebat Antonius Sangior-
gius nobilis Bononiensis
Cardinalis Bernardini Spa-
dæ familiaris, qui ean-
dem expertus est utilita-
tem, ac præcipuè in flu-
xionibus catarrhalibus,
quibus antequam ea ute-
retur, valdè laborabat,
& obiit Romae ferè sep-
tuagenarius.

D. Innocentius ex no-
bilissima Romanorum de
Comitibus familia, Status

C

2

Eccle-

Ecclesiastici Locumtenēs generalis, ea non semel in hebdomada me præsente potabat propter cibi concoctionem; hæc tamen illi non profuit ad expellendas quas sustulerat calamitates tum in belli expeditionibus in Germania sub Ferdinando Secundo, & Tertio Imperatoribus mirè patratis, tum in Dalmatiæ munimine pro Catholica Religione contra Turcas in ipsismet feruentissimis anni ardoribus, quibus destitutus laboribus adhuc quadragenario maior non sine Europæ lacrymis Romæ occubuit.

Quo-

Quomodo autem ex hac potione oriantur effectus contrarij, & isti an proueniant ex qualitate calida & sicca, an verò ex qualitate frigida, hoc Physicis relinquo; obseruandum tamen est; huius potionis colorem nigrum, saporemque amarum non prouenire ex sui natura, sed per accidens propter vstulationem seminis; semen enim ex se est album, adeoque gustui gratum cum aliqua dulcedine, ut vix leuissima percipiatur amaritudo, uti videre est in citato loco Alpini: Ideoque Orientales opi-

C 3 nan-

nantur, hoc semen æquè
participare de calido, ac
de frigido, hac videlicet
ratione; existimant enim
cortices huius seminis ef-
se frigidaë qualitatis, sed
ipsummet semen esse tem-
perataë qualitatis, & ten-
dere aliquantulum ad ca-
lidam, quod idem vide-
tur annuere Petrus della
Valle in citata epistola
tertia Constantinopoli e-
xarata, & Ioannes Ves-
lingius in notis ad caput
16. Alpini, ubi ait: Qua-
litatum, quas manifestas
vocant harmonia in hoc fru-
ctu dispar est. Cortex enim
frigidi particeps, cum exu-
perante tamen siccitate, nu-
cleus

cleus verò moderate cali-
dus; Ille leui quadam aci-
ditate, hic evidenti amari-
tudine linguae sensum haud
inclementer afficit; Itaque
nec stomacho nauseam in-
fert, quantumvis largius
decoctum hauriatur, nec in-
tensiore caloris gradu ei-
dem infestus est, saltem mo-
dicè torrefiat, atque in
marmore pistillo ligneo con-
tusum sit; Corticis decoctum
inter aestivos ardores rectius
febricitantibus exhibetur,
rursumque cum frigidi, &
crassi succi, viscera, com-
munesque corporis ductus
noxio infarctu impediunt,
alterum è contuso nucleo præ-
ferendum est, haud neglecto
tamen

tamen utriusque, cum id
exigit, temperamento.

Totum hoc comproba-
tur, quia in Aegypto, &
in Arabia, quæ sunt Re-
giones magis calide tem-
pore æstiuo in hac potio-
ne ut plurimum non su-
muntur nisi cortices, quæ
eodem modo ac semen,
contunduntur, & tempore
hyemali ipsamet semina,
& in alijs Regionibus mi-
nus calidis, uti in Regno
Syriæ, sicut ego ipse vi-
di, sumitur æstate hæc
potio vnà cum corticibus,
quod in hyeme non fit,
tunc enim sumitur sine
corticibus, signum ergò e-
uidens est, cortices esse ip-
so

so semine frigidioris qua-
litatis.

Summas igitur Deo no-
stro Conseruatori gratias,
qui nouum in dies profert
modum seruandi nos in-
columes, & sanos, cui
laus, & gloria in æter-
num.

